

Nr 97

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 69 och 77 §§ lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled; given Stockholms slott den 7 mars 1958.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 69 och 77 §§ lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled.

GUSTAF ADOLF

Ingvar Lindell

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt lagen om flottning i allmän flottled får barkning av virke ej verkställas på isen eller på stranden så nära vattnet, att barken kan sköljas ned i vattnet. I propositionen föreslås sådan ändring av lagen, att vattendomstol kan i särskilda fall medgiva undantag från förbudet under villkor att erforderliga åtgärder vidtages till förebyggande av skada eller olägenhet.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 69 och 77 §§ lagen den 19 juni 1919 (nr 426)
om flottning i allmän flottled

Härigenom förordnas, att 69 och 77 §§ lagen den 19 juni 1919 om flottning i allmän flottled skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

69 §.

Virke, som — — — — — undergått avbarkning.

Virke, vars — — — — — denna bestämmelse.

Ej må avbarkning verkställas å isen eller å stranden så nära vattnet, att barken kan nedsköljas däri.

Ej må *utan tillstånd av vatten-domstolen* avbarkning verkställas å isen eller å stranden så nära vattnet, att barken kan nedsköljas däri. *Vid tillståndets meddelande skall vatten-domstolen föreskriva de villkor, som i varje särskilt fall må finnas erforderliga till förebyggande av skada eller olägenhet.*

77 §.

Idkas utan — — — — — 18 § förmäles.

Underlåter någon — — — märkt virke; eller

verkställer någon avbarkning i strid mot bestämmelsen i 69 § tredje stycket;

straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

Underlåter någon — — — märkt virke; eller

bryter någon i fråga om avbarkning mot vad som stadgas i 69 § tredje stycket eller mot föreskrift, som

meddelats med stöd av samma stycke, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1958.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1958.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, fråga om *ändring i gällande regler om barkning av flottningsvirke* samt anför därvid följande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 december 1956 har *skogsstyrelsen* hemställt om sådan ändring av lagen om flottning i allmän flottled, att det i lagen stadgade förbudet att verkställa avbarkning på isen eller på stranden så nära vattnet, att barken kan nedsköljas däri, upphäves eller, om detta ej befinnes lämpligt, att möjlighet att lämna dispens från förbudet öppnas.

Över framställningen har efter remiss yttranden avgivits av vattenöverdomstolen, vattenfallsstyrelsen, domänstyrelsen, fiskeristyrelsen, länsstyrelserna i Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sveriges skogsägareförbund, Dalälvarnas flottningsförening, Indals älvs flottningsförening och Ångermanälvens flottningsförening. Vattenöverdomstolen har överlämnat utlåtanden av Norrbygdens, Mellanbygdens, Österbygdens och Västerbygdens vattendomstolar. Vid det av länsstyrelsen i Västernorrlands län avgivna yttrandet har fogats utlåtanden av överjägmästaren i Mellersta Norrlands distrikt och fiskeriintendenten i nedre norra distriktet. Länsstyrelsen i Jämtlands län har bifogat utlåtanden av länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott och länets naturskyddsråd. Vid det av länsstyrelsen i Västerbottens län avgivna yttrandet har fogats utlåtande av länets hushållningssällskaps fiskerinämnad. Länsstyrelsen i Norrbottens län har överlämnat yttranden av fiskeriintendenten i övre norra distriktet, Norrbottens läns allmänningssstyrelser, Norrbottens virkesmättningsförening u. p. a., skogsvårdsstyrelsen i länet, svenska cellulosa aktiebolaget, Norrbottens läns skogsägareförening och Lule älvs flottningsförening.

Sedan ärendet varit föremål för övervägande inom justitiedepartementet, anhåller jag att få upptaga det till prövning.

Gällande bestämmelser

I lagen den 19 juli 1919 om flottning i allmän flottled finnes bl. a. vissa ordningsföreskrifter för deltagande i allmän flottning. I 69 § första stycket stadgas att virke som tillföres allmän flottled å plats, varifrån dess utflottning beräknas kunna medhinnas under första året, må flottas obarkat, såframt icke med avseende å beskaffenheten av vattendraget med stränder och fiske ävensom övriga förhållanden som kan inverka på frågan, vattendomstolen finner skäligt att för hela flottleden eller viss del därav förordna, att allt eller visst slags virke skall, innan det utlägges i flottleden, ha undergått avbarkning. Andra stycket i samma paragraf avser barkning av virke, vars utflottning beräknas icke kunna medhinnas under första flottningsåret. Härom stadgas att sådant virke skall, innan det utlägges i flottleden, ha medelst avbarkning så fullständigt som möjligt befriats från bark, där ej med hänsyn till de i paragrafens första stycke anmärkta förhållandena vattendomstolen funnit skäligt medgiva undantag från bestämmelsen. Enligt tredje stycket i paragrafen må avbarkning ej verkställas på isen eller på stranden så nära vattnet, att barken kan nedsköljas däri. Till sistnämnda stadgande är i 77 § knuten en straffbestämmelse, som stadgar böter för den som överträder förbudet.

Skogsstyrelsens förslag

Styrelsen anför till en början, att det i 69 § tredje stycket flottninglagen stadgade barkningsförbudet, som tillkommit till skydd för strandägarnas intressen och ur fiskevårdssynpunkt, tidigare icke medförde några större olägenheter för skogsbrukets del. Den goda tillgången på arbetskraft gjorde, att barkningen med fördel kunde utföras för hand och redan i skogen, vilket förbilligade transporten till flottled. Dessa förhållanden har numera, konstaterar styrelsen, i vissa väsentliga avseenden radikalt förändrats.

Efter redogörelse för de skogliga skälen för barkning av virke som skall flottas uttalar styrelsen, att barkning utföres i mycket växlande omfattning inom olika flottledsområden. I stort sett barkas den vida övervägande delen av all massaved och en mindre del av timret. Av den sammanlagda årliga flottgodsmängden, vilken normalt uppgår till 12 å 13 miljoner kubikmeter, beräknas att, mycket ungefärligt, 60 procent är helbarkad, medan återstoden är till större delen obarkad och i mindre omfattning rand- eller fläckbarkad. Den totala årliga kostnaden för helbarkning av det virke, varom här är fråga, uppskattas till mer än 50 miljoner kronor.

Styrelsen framhåller, att handbarkning är den tyngsta och mest arbetskrävande deloperationen i avverkningsarbetet. Den minskade tillgången på manuell arbetskraft och de skärpta kraven på socialt hänsynstagande har medfört, att strävandena att rationalisera skogsarbetet i stor utsträckning inriktats på mekanisering av barkningen. Ett flertal barkningsmaskiner finns också numera, från mindre och lätttransportabla sådana till tunga och mer stationära. Styrelsen anför vidare:

För att barkningsmaskinerna — särskilt gäller detta de större — skall kunna utnyttjas rationellt behövs tämligen avsevärda, hopsamlade virkesmängder. Det är vidare av stor vikt, att maskinbarkningen insättes på sådant sätt, att den ej förorsakar någon extra omlastning av virket. Den bör därför helst utföras i samband med normalt byte av transportmedel, exempelvis vid övergång från häst- eller traktorkörning till biltransport. Så sker också redan nu i viss utsträckning. Huvudparten av det virke, som skall flottas, köres emellertid direkt till flottled, och något ur de anförda synpunkterna lämpligt tillfälle för maskinbarkning erbjuds då knappast förrän landstransporten avslutats.

Möjligheterna att maskinbarka virke på landavlägg vid vattendragen är begränsade, eftersom tillräckliga utrymmen mera sällan står till förfogande och terrängförhållandena ej alltid medger sådan förflyttning av — i varje fall större — barkningsmaskiner mellan olika landavlägg, som vore önskvärd. Härtill kommer att avläggning av flottgodset på land givetvis medför extra kostnad för irullning.

Som av det anförda torde framgå, försvårar förbudet att barka virke på isen ett rationellt bedrivande av barkningsarbetet. Härtill kommer att förbudet läser den tekniska och organisatoriska utvecklingen på maskinbarkningens område. Det är givetvis mycket vanskligt att förutsäga, hur utvecklingen i dessa avseenden skulle bli, om förbudet upphävdes. Vissa skäl talar emellertid för att maskiner med stor kapacitet och med mekaniska anordningar för virkets framläpning och uppföring, för uppsamling av barken o. s. v. ofta skulle visa sig ändamålsenliga. På isen torde det vara möjligt att förflytta även jämförelsevis stora sådana maskiner fram och åter utmed stränderna för bearbetning av det virke, som successivt framforslas. Vidare skulle givetvis ett samgående mellan olika virkesägare underlättas för gemensamt utförande av barkningen, vilket skulle vara särskilt betydelsefullt för de mindre skogsägarna.

Styrelsen gör gällande, att så starka sociala och ekonomiska skäl talar för lättande av förbudet mot barkning på is, att frågan härom snarast bör tagas under omprövning. Ur skoglig synpunkt föreligger enligt styrelsen ett utpräglat önskemål att förbudet helt häves. Det förutsättes härvid bli ersatt med en bestämmelse av innehåll att den som barkar virke på isen eller stranden skall vara skyldig att bortföra barken. Om av andra skäl — hänsyn till fisket, naturvärden, kraftverken m. m. — ett fullständigt upphävande av förbudet ej befinnes lämpligt, bör enligt styrelsens uppfattning möjlighet öppnas att dispensera från förbudet.

I sin framställning berör styrelsen även frågan om barkaskans inverkan ur fiskevårdssynpunkt under framhållande att detta spörsmål kan få stor praktisk betydelse, eftersom det kan bli avgörande för om barken skall få brännas på isen eller under alla förhållanden skall fraktas bort. Styrelsen anser, att en vidgad försöksverksamhet i detta avseende skulle vara av värde. För att möjliggöra en sådan med bränning av bark på isen bör därför den i samband med det första alternativet (helt upphävande av förbudet) föreslagna bestämmelsen om skyldighet att bortskaffa barken från isen ej göras undantagslös. En möjlighet att lämna dispens därifrån bör lämpligen öppnas.

Beträffande frågan vilken myndighet som bör svara för eventuell dispens-

givning ligger det enligt styrelsens uppfattning närmast till hands, att uppgiften anförtros åt vattendomstolarna, vilka redan äger förordna angående barkning av virke vid kortvarig flottning liksom att medge undantag från lagbestämmelsen om barkning vid långvarig sådan.

Styrelsen anmärker slutligen, att tillsynen över de föreslagna lagbestämmelsernas efterlevnad synes böra ankomma på polismyndigheterna.

Yttrandena

De allra flesta remissinstanserna har förklarat sig dela skogsstyrelsens uppfattning att förbudet mot barkning på isen och på stranden bör lättas. Dessa instanser understryker de skogligen skälen för en lagändring.

Sålunda anför *vattenöverdomstolen* att barkningsarbetets mekanisering otvivelaktigt skulle minska föreliggande svårigheter att erhålla erforderlig arbetskraft i skogsbruket och ge möjlighet till icke oväsentliga kostnadsbesparingar. En mera allmän övergång från handbarkning till maskinell barkning torde därför vara en viktig rationaliseringsåtgärd inom skogsbruket. *Vattenöverdomstolen* anser det på grund härav angeläget att den av skogsstyrelsen åyftade rationaliseringen av barkningsarbetet i möjlig mån underlättas. *Fiskeristyrelsen* uttalar att de av skogsstyrelsen framlagda skälen ur skoglig synpunkt för den begärda lagändringen förefaller välmotiverade och att legala möjligheter bör skapas för virkesbarkning på is eller strand. *Domänstyrelsen, länsstyrelserna i Kopparbergs, Västernorrlands och Jämtlands län, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och Sveriges skogsägareförbund* — jämte andra — gör liknande uttalanden. *Domänstyrelsen* framhåller att virkesuttagen i allt mer stegrat tempo övergått från exploateringsdrift, varvid huvudkvantiteten utgjordes av gammalt, överårigt virke med kraftig kärnbildning, till skogsvårdande huggningar i yngre och medelålders bestånd med svag kärnbildning. Därmed har barkningen av detta senare s. k. frodvuxna virke framtvingats. Förhållandet är nämligen det, att sådant virke på grund av tungflytenhet ej är flottbart med mindre det gives tillfälle till torkning, och sådan torkning måste möjliggöras genom barkning.

I flera remissvar betonas att utrymmet på landavläggen icke medger maskinbarkning i önskvärd omfattning. *Dalälvarnas flottningförening*, som närmare utvecklar denna synpunkt, anför att maskinbarkning, om den utföres på land, kräver avsevärda områden. Svårigheten särskilt i bebyggda trakter att förvärva sådana områden är stor. För att kunna användas som upplags- och barkningsplatser måste dessa områden också iordningställas, vilket i regel kräver stora kostnader. Anordnandet av dylika platser medför även att relativt stora områden icke kan bibehållas som produktiv mark, vare sig det är fråga om inägojord eller skogsmark.

Överjägmästaren i Mellersta Norrlands distrikt framhåller att för det virke, som går direkt från stubben till vattendrag — främst sjöar och sel — är vattendraget det enda stället i transportkedjan, där större partier samlas

och blir föremål för omlastning. Detta gäller till en viss grad även utefter bilvägar liggande smärre partier virke, som hopsamlas av bil eller traktor för transport till flottled. Ett insättande av barkmaskin för detta virke är mest ändamålsenligt om det sker på avläggsplatsen — vattendraget. Vidare framhåller överjägmästaren, att barkning på is får en allt större aktualitet, därför att numera lättransportabla maskiner finnes, som mer än tidigare ekonomiskt kan insättas på de smärre isavlägg, som i allmänhet finnes, där virket kommer direkt från stubben. Likaså finnes numera goda möjligheter till isförstärkning genom de alltmer förekommande uppvattningsaggregat, som möjliggör avläggning på isar, som tidigare icke ansetts bärkraftiga eller som på grund av vattenreglering varit otillförlitliga.

Norrbottens virkesmättningsförening uppger att i fråga om virke som helbarkas manuellt barkningskostnaden för närvarande utgör drygt femtio procent av den totala huggningskostnaden.

Vad angår frågan huruvida uppmjukningen av förbudet bör — såsom skogsstyrelsen i första hand föreslagit — ske genom en generell lagregel i förening med möjlighet till dispens i avseende å bränning av barken eller om metoden med en till det nuvarande förbudet knuten dispensregel bör väljas, går meningarna isär.

Domänstyrelsen tillstyrker att förbudet häves och ersättes med en bestämmelse av det innehåll skogsstyrelsen föreslagit. Vidare förordas att möjlighet öppnas för dispens att i stället för att bortföra barken bränna densamma. *Fiskeristyrelsen* yttrar att det från fiskerisynpunkt i varje fall icke synes vara till skada med bestämmelser som medger barkning på is under den uttryckliga förutsättningen att barken brännes eller på annat sätt oskadliggöres i land, och styrelsen har intet att erinra mot att bestämmelser av sådan innebörd utfärdas. Även *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* tillstyrker att förbudet upphäves eller, om detta ej låter sig göra, att lättnader införes på sådant sätt att barkning på isen under vissa villkor möjliggöres. *Dalälvarnas flottningsförening* anför att det vore önskvärt att bestämmelsen i fråga helt upphävdes. Därest bestämmelsen ersättes med föreskrift om skyldighet att från isen bortföra barken eller ock bränna densamma på isen, torde någon skada av betydelse icke uppkomma vare sig å fisket eller andra intressen. Flottningsföreningen hemställer att de av skogsstyrelsen begärda åtgärderna måtte vidtagas så skyndsamt som det är möjligt. *Indals älvs flottningsförening* yttrar att någon erinran emot skogsstyrelsens framställning icke synes böra göras. Föreningen förutsätter därvid, att till förhindrande av skada effektivt övervakas att bark, som avskilts från virke på platser under högvattenlinjen, på lämpligt sätt förintas eller bortskaffas. Liknande yttranden har avgivits av ytterligare ett antal remissinstanser.

Andra remissyttranden ger uttryck för en mera restriktiv inställning till frågan om förbudets hävande. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anför att man givetvis alltjämt måste beakta de olägenheter, som bl. a. ur vatten-

vårds- och fiskevårdssynpunkter uppkommer, om bark i större mängder blir kvarliggande i eller invid vattendragen. Vidare måste beaktas att barkningsarbetets bedrivande på is under längre tidrymder innebär en ökad risk för människoliv och för att hästar, traktorer, lastbilar och barkningsmaskiner kan gå förlorade. Ytterligare kan nämnas, att de korttidsregleringar, som i ökad omfattning genomföres i de stora flottlederna, gör isarna alltmer otillförlitliga. För att barkning på is skall kunna tillåtas fordras därför i de flesta fall speciella säkerhetsåtgärder, främst isförstärkningar och särskilda föreskrifter för arbetsskydd. Trots de anförda olägenheterna och riskerna ifrågasätter länsstyrelsen, om ej barkningsförbudet kan upphävas i de fall, där barkningsmaskiner användes. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* har icke något att erinra mot att förbudet helt häves om barkningen sker med maskiner, försedda med effektiva mekaniska anordningar för uppsamling av bark. Om emellertid barkningen avses skola utföras med maskiner utan sådana anordningar, anser länsstyrelsen, att förbudet bör kvarstå men att möjlighet bör finnas att dispensera från detsamma. I likhet med skogsstyrelsen anser länsstyrelsen, att möjlighet bör stå öppen att i vissa fall verkställa bränning av bark på isen, dock efter tillstånd härtill i varje särskilt fall.

Sveriges skogsägareförbund framhåller att förbudet närmast motiverats med att de vid barkning för hand uppkommande långa barkstrimlorna skulle åsamka skador dels genom att de kastas upp och avlagras på låglänta stränder och där förhindrar gräsväxten dels ock genom att de skulle täcka och förstöra lekplatser för fisken. Vid maskinbarkning av virke uppkommer emellertid inga långa barkstycken utan barken söndersmulas eller styckas i små partiklar, som uppenbarligen icke kan bilda några sammanhängande ytor vare sig på stränder eller på sjö- eller flodbottnar. Förbundet understryker nödvändigheten av att nuvarande förbud mot maskinbarkning på is snarast upphäves.

Från några håll har enbart metoden med ett dispensförfarande förordats. Sålunda anför *vattenöverdomstolen* att det kan konstateras att det skydd, som det ifrågavarande förbudet bereder mot vattendragens förorening genom barkavfall, i vart fall icke är mindre angeläget nu än vid stadgandets tillkomst. Snarare får detta skydd numera anses mer motiverat än tidigare, och vattenöverdomstolen erinrar i detta sammanhang om pågående strävanden att motverka den tilltagande föroreningen av våra vattendrag. Vattenöverdomstolen fortsätter:

Det förutsattes i skogsstyrelsens framställning att barkningsförbudet skall ersättas med en föreskrift att den, som barkar virke på isen eller stranden, skall vara skyldig att bortföra barken. Det lämnas emellertid icke några upplysningar i den väsentliga frågan om den tekniska utvecklingen på detta område nått så långt att efterlevnaden av en sådan föreskrift icke erbjuder några problem. Därest garantier finnes för att barkavfallet helt bortfördes i samband med barkningen, skulle någon skadlig inverkan icke gärna kunna uppkomma genom barkning på is och strandplan samt några betänkligheter mot att under sådana förutsättningar upphäva förbudet icke

finnas. I ovisshet om i vilken mån problemet med barkavfallets bortskaffande fått sin tekniska lösning synes det befogat att påpeka att såväl barkens bortforsling som kontrollen härav till följd av uppvatningar på isen och snönederbörd kan i hög grad försvåras samt till och med omöjliggöras, även om den goda viljan icke skulle saknas. Innan frågan om barkavfallets bortskaffande blivit närmare utredd och det bekräftats att problemet erhållit en för berörda intressen tillfredsställande lösning, synes det icke vara tillrådligt att ersätta barkningsförbudet med en i flottningslagen intagen föreskrift om skyldighet för den barkande att bortskaffa barken. Vattenöverdomstolen anser sig därför icke för närvarande kunna förorda detta alternativ.

Vattenöverdomstolen framhåller vidare, att utvecklingen på maskinbarkningens område med all sannolikhet kommer att gå mycket snabbt. Utan tvivel kommer efter hand att utfinnas effektiva metoder för barkens bortskaffande. Det torde också kunna förutsättas att det redan nu skulle vara möjligt att vid tillståndsgivningen för barkning på is och strandplan uppställa för berörda intressen fullt betryggande villkor. Med hänsyn härtill vill vattenöverdomstolen icke motsätta sig att möjligheter öppnas till dispens från gällande förbud. Vid tillståndsgivningen bör fastställas de villkor som i varje särskilt fall anses erforderliga. Vattenöverdomstolen anför slutligen att systemet med dispensprövning icke synes böra tillämpas under längre tid än till dess vunna erfarenheter lämnat erforderligt underlag för att direkt i flottningslagen ange under vilka förutsättningar barkning å is och strandplan må ske. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* framhåller att det måste krävas stor omsorg och noggrannhet av den som skall få verkställa barkning på isen. Av denna anledning bör prövning ske från fall till fall. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* påpekar att ett hävande av förbudet säkerligen i många fall kommer att leda till långa och besvärliga processer. Man torde nämligen kunna utgå från att det ofta kommer att bli svårt att bevisa huruvida den, som barkat på isen eller stranden, vidtagit erforderliga åtgärder för att bortföra barken eller ej. *Länsstyrelsen* finner det emellertid vara rimligt att en möjlighet öppnas att dispensera från förbudet i sådant fall, där det av ekonomiska eller andra skäl framstår som särskilt angeläget att barkning utföres på isen eller på stranden. *Österbygdens vattendomstol* uttalar sig på liknande sätt.

De *fiskeriintendenterna*, som yttrat sig i frågan, framhåller att det i praktiken endast torde vara möjligt att lämna dispens för barkning på isen, om barkningen utföres med barkningsmaskin, som är försedd med sådan anordning att barken icke sprides ut på isen. *Västerbottens läns hushållnings-sällskaps fiskerinämnd*, vars yttrande åberopas av *länsstyrelsen i Västerbottens län*, ger uttryck för en likartad uppfattning.

Några remissinstanser avstyrker förslaget helt. *Vattenfallsstyrelsen* anlägger en avvikande bedömning av den föreslagna lagändringens betydelse från skogsbrukets synpunkt samt yltrar:

Barkning med transportabla maskiner sker för närvarande, förutom på avläggsplatser vid flottled, i stor utsträckning vid omlastningsplatser vid

väg, exempelvis vid övergång från häst- eller traktorkörning till biltransport. Där omlastningsplatserna äro belägna vid vägar, som äro farbara med lastbil även under sommarhalvåret, är det inom drivningsområden till vattendrag, som utbyggts för kraftproduktion, enligt vattenfallsstyrelsens uppfattning ofta fördelaktigare för såväl skogsbruket som vattenkraftintresset, om maskinbarkningen förlägges till dessa omlastningsplatser i stället för till strandplan och is. Betydande kvantiteter virke kunna vid en sådan organisation framköras till flottled efter islossningen och, så länge dock flottningen ej passerat, tippas direkt i vattnet. Härigenom undvikas icke blott olägenheter genom utsläppning av bark i vattendragen utan även de merkostnader, som på många håll uppkommit för avläggning och utvältning av virke på grund av kraftstationernas och regleringarnas inverkan på vatten- och isförhållanden. Man bör därför eftersträva nu nämnd organisation av virkesutdrivningen och icke en, som, såvitt vattenfallsstyrelsen kan bedöma, kommer att medföra betydande olägenheter och skador.

Mot förslaget anför vattenfallsstyrelsen vidare de olägenheter som enligt styrelsens mening skulle uppkomma för kraftverken. Styrelsen framhåller att det för närvarande varje sommar uppkommer produktionsförluster m. m. genom timmer- och barkbeläggning i vattenvägarna vid vattenfallsverkets anläggningar. Även om föreskrift om att barken skall tillvaratagas och brännas eller fraktas upp på land intages i lagen vid ett upphävande av nu gällande bestämmelse om barkning, torde enligt styrelsens mening risken bli stor för att betydande kvantiteter bark kommer ned i vattendragen. Det är nämligen icke möjligt att städa med tillfredsställande noggrannhet efter snöfall, regn o. d. till rimliga kostnader. Även om nu nämnd föreskrift intages vid en eventuell lagändring, torde därför förhållandena komma att bli otillfredsställande. Jämväl *Norrbygdens vattendomstol* anför att en föreskrift att den som verkställt barkningen är skyldig att bortföra barken är svår att efterleva och ännu svårare att kontrollera. Om barkning på isen och på stranden nedanför högvattenlinjen tillåtes, kan väldiga mängder avfall komma att årligen tillföras våra älvar och andra större eller mindre vattendrag, som utnyttjas för flottning. Detta innebär en mycket betänklig utveckling. Vattendomstolen påpekar att de situationer, som därvid skulle uppkomma i ersättningshänseende, inte kan bemästras med nuvarande utformning av ersättningsreglerna i flottningsslagstiftningen. Under inga förhållanden bör därför komma i fråga att enbart göra sådan ändring av lagen om flottning, att i samband med avbarkning bark tillåtes bli liggande på isen eller strandplanet innan den bortföres. Ett sådant steg kräver också en omarbetning av ersättningsreglerna i samma lag. Om däremot det kravet uppställes, att barken skall bortskaffas utan att komma i direkt kontakt med isen, får enligt vattendomstolens mening andra förutsättningar för barkningsförbudets upphävande anses föreligga. Om barkningsmaskiner skulle kunna konstrueras så, att bark under barkningsarbetet ej kringströs utan direkt uppsamlas exempelvis i slutna behållare, som successivt kan bortforslas och tömmas ovan högvattenlinjen, borde en lättnad i gällande barkningsförbud på is och strand kunna införas. Av skogsstyrelsens framställ-

ning framgår emellertid icke att det för närvarande finnes tillgång till maskinella anordningar av detta slag. Innan det klarlagts, att sådana maskiner står till förfogande, synes någon ändring av barkningsförbudet icke böra ske. Vattendomstolen anför vidare:

Även om i lag föreskrives, att barkning på is icke får ske utan vidtagande av anordningar av ovan antytt slag, måste man vid sådan barkning ändå räkna med att visst spill kan förekomma, vilket måste medföra skador å andra intressen, särskilt för fisket. Vid lättnader i det nuvarande barkningsförbudet bör man också närmare reglera tömning och oskadliggörande av barkmassorna på land ovan högvattenlinjen. Skulle barkningsförbudet upphävas på villkor, som nu sagts, synes sålunda efterlevnaden av villkoren på något sätt böra kontrolleras. Det bör krävas att maskiner och tillbehör är av typ, som efter prövning godkänts av viss myndighet (Statens maskinprovningar). Dessutom bör använda maskiner jämte tillbehör vara föremål för periodiskt återkommande besiktning. Kostnaden för kontroll och besiktning synes böra bäras av ägaren av det virke, som skall barkas.

Vattendomstolen erinrar slutligen om den i många norrlandsälvar högst betydande minskning av möjligheterna till avläggning av virke på is som uppkommer genom utbyggnaden av älvarna för kraftändamål.

De flesta *allmänningsstyrelserna i Norrbottens län* avstyrker förslaget med hänsyn till fisket, höskörden och betet på strandängar, naturvården och kraftverken m. m.

Mellanbygdens och Västerbygdens vattendomstolar förordar att frågan ytterligare utredes.

Rörande barkaskans inverkan ur fiskevårdssynpunkt åberopar *domänstyrelsen* ett i publikationen »Flottning och fiske» gjort uttalande av doktor Carl Müller, Luleå, vilken anser att de genom förbränning uppstånde mineralämnena otvivelaktigt bleve ett nyttigt tillskott för den sjö eller älv, vari de med tiden hamnar. Även *Sveriges skogsägareförbund* yttrar att askan av barkavfall torde kunna innebära ett näringstillskott för flora och fauna och sålunda vara till gagn för både jordbruk och fiskevård. För att få full klarhet i denna fråga vill förbundet förorda att försök i större skala snarast kommer till utförande genom myndigheternas försorg. *Fiskeriintendenten i nedre norra distriktet* anför att aska från bark icke har någon giftverkan eller annan ogynnsam inverkan på fiskebestånd eller fiske, såvida ej askan i stor mängd tillföres ett vatten av mycket obetydlig storlek, och *fiskeriintendenten i övre norra distriktet* framhåller att man, med den omsättning av vattnet som sker i flottlederna, svårligen kan föreställa sig, att barkaskan skall kunna vålla skada.

Jämtlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott yttrar att någon fullgod metod för bränning av bark på isen ännu icke har erhållits, varför det icke nu är möjligt att uttala sig om i vilken utsträckning tillåtelse till barkbränning bör medgivas.

Flertalet *allmänningsstyrelser i Norrbottens län* anser att frågan om brän-

ning av bark på isen eller vid stranden är för tidigt väckt och icke bör slutgiltigt lösas, förrän en vidgad försöksverksamhet lämnat klart besked om barkaskans inverkan ur fiskevårdssynpunkt.

I några remissyttranden behandlas bränningens betydelse i ekonomiskt hänseende. *Sveriges skogsägares riksförbund* finner lämpligt att försök utföres med bränning av bark på isen, eftersom detta kan vara ur kostnadsynpunkt bästa sättet att oskadliggöra barken. *Norrbottnens läns skogsägareförening* uttalar sig på liknande sätt. *Överjägmästaren i mellersta Norrlands distrikt* framhåller att bortskaffandet av barken är ett ganska stort problem. Barken utgör ju $1/4$ — $1/5$ av totala volymen och är därtill mycket skrymmande. För vart fjärde, femte lass, som köres fram, skulle således ett lass gå tillbaka, lastat med bark. Det är således en relativt stor kostnad, som kommer på barktransporten. Ett bortskaffande genom bränning synes därför i hög grad ändamålsenligt.

Beträffande frågan vilken myndighet som bör svara för dispensgivningen yttrar *vattenöverdomstolen*, att dispensprövningen synes lämpligen böra verkställas av vattendomstolarna. Dessa domstolars arbetsbörda är visserligen redan nu avsevärd, men någon personalförstärkning i anledning av den nya grupp av mål, som på detta sätt tillkommer, torde icke erfordras. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser att det bör ankomma på vattendomstolarna, vilka redan har att taga befattning med vissa ärenden angående barkning av virke vid flottning, att jämväl handlägga nu ifrågakomna dispensfrågor. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län*, *Sveriges skogsägareförbund*, *Västerbygdens vattendomstol* och *Jämtlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* gör liknande uttalanden. Även *Österbygdens vattendomstol* yttrar att lämpligaste myndighet för prövning av dispensansökan torde vara vattendomstol, men framhåller att en icke obetydlig arbetsökning kommer att genom dispensgivningen påläggas de tre nordligaste vattendomstolarna.

Mellanbygdens vattendomstol anser att tanken, att dispensgivningen skall anförtros åt vattendomstolarna, ger anledning till betänkligheter med hänsyn till den stora arbetsbörda som redan åvilar dessa domstolar.

Västerbottens läns hushållningssällskaps fiskerinämnd, vars utlåtande åberopas av *länsstyrelsen i Västerbottens län*, förklarar sig icke ha något att erinra mot att dispensgivningen anförtros vattendomstolarna. Med hänsyn till vattendomstolarnas nuvarande belastning av ärenden synes det emellertid nämnden som att de dröjsmål med ansökningarnas handläggning, som härigenom måste uppstå, många gånger kan medföra olägenheter, särskilt som ansökningarna ofta kan väntas inlämnas relativt kort tid före tiden för tillståndets utnyttjande. Av nyssnämnda skäl kunde därför länsstyrelserna måhända anses som lämpligare organ att handha ifrågavarande dispensgivning. Oavsett vilken myndighet som handhar dispensgivningen förutsätter dock fiskerinämnden, att såväl berörda fiskerättsägare som hushållningssällskapetets fiskerinämnd beredes möjlighet att före beslut

i ärendet avge yttrande över ansökningarna. Likartade synpunkter anläggas av *länsstyrelsen i Västernorrlands län*.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att ifrågakarande uppgift bör anförtros länsstyrelserna. En handläggning i administrativ väg torde enligt länsstyrelsen innebära ett snabbare förfarande. Vidare åberopas att bl. a. de fiskesakkunniga organen, fiskeriintendentorganisationen och hushållningssällskapen, är närmare knutna till länsstyrelserna än till vattendomstolarna. Länsstyrelsen ifrågasätter i detta sammanhang om icke även beslutanderätten i ärenden rörande barkning av virke vid kortvarig och långvarig flottning bör överflyttas från vattendomstolarna till länsstyrelserna. Även *svenska cellulosa aktiebolaget* finner länsstyrelserna lämpligast med hänsyn bl. a. till den lokalkännedom och den expertis i fiskefrågor som länsstyrelserna besitter.

Domänstyrelsen befarar att med vattendomstolarnas nuvarande arbetsbelastning avgörandet av dispensärendena kommer att taga onormalt lång tid. Domänstyrelsen föreslår i stället att fiskeristyrelsen, som har bästa överblicken över vidkommande faktorer, anförtros uppdraget.

Mot skogsstyrelsens förslag att polismyndigheterna skall utöva tillsynen över de ifrågakarande lagbestämmelsernas efterlevnad har någon erinran icke framställts. *Domänstyrelsen* förutsätter att samarbete vid tillsynen skall råda med vederbörande flottnings- och virkesmättningsföreningar, och *överjägmästaren i mellersta Norrlands distrikt* anför att polismyndigheten torde ha rätt goda möjligheter att tillse bestämmelsernas efterlevnad, eventuellt i samarbete med virkesmättningsföreningarna.

Jämtlands läns naturskyddsråd framhåller att för barkningsplatser måste anses gälla bestämmelserna mot nedskräpning i 26 och 27 §§ naturskyddslagen och finner det angeläget, att någon ändring häri icke sker.

Departementschefen

Enligt lagen om flottning i allmän flottled är det för närvarande förbjudet att barka virke på isen eller på stranden så nära vattnet, att barken kan sköljas ned i vattnet. För skogshanteringen var detta förbud tidigare utan större betydelse, därför att barkningen skedde för hand och i allmänhet på avverkningsplatsen eller uppläggningsplats vid bilväg. Numera söker man alltmer övergå till att barka med maskin. För att barkningsmaskiner skall kunna utnyttjas rationellt fordras att proceduren kan utföras på en plats där större mängder virke samlats. Skogsstyrelsen har därför föreslagit att förbudet mot barkning på isen eller på stranden skall upphävas och framhållit att starka sociala och ekonomiska skäl talar för denna åtgärd. Bland de representanter för skogsvård och skogshantering, som yttrat sig över skogsstyrelsens framställning, synes den meningen vara allmänt företrädd, att skogsnäringsintressen skulle i icke ringa grad främjas, därest det ifrågakarande förbudet upphävdes.

Vid övervägande av frågan om en uppmjukning av förbudet måste även beaktas de skador och olägenheter, som därav kan uppkomma för andra viktiga intressen, främst för fisket, jordbruket, vattenkraftsindustrien och naturvården. Fisket torde vara den näring som mest beröres av förevarande fråga. Tillräckligt underlag för ett säkert bedömande av barkavfallens inverkan på fiskbeståndet har väl ännu icke vunnits. Man synes emellertid ha anledning räkna med att betydande skador för fiskeriintressen kan uppstå till följd av vattnets förorening genom bark. Hittills gjorda erfarenheter har givit vid handen, att lekplatserna för vissa fiskarter genom barkavlagringen försämras eller ödelägges. Härtill kommer att fiskets bedrivande försvåras genom att barkavfall fastnar i fiskeredskapen. För jordägarna kan en mera omfattande förekomst av barkavfall på gräsbevuxna stränder innebära väsentliga olägenheter. Vad angår kraftverken har vattenfallsstyrelsen påvisat, att produktionsförluster årligen uppkommer genom barkbeläggning i vattenvägarna. De olägenheter som kan följa av en ökad förekomst av bark i vattendragen är sålunda mångahanda. I detta sammanhang må erinras om stadgandet i 2 kap. 35 § vattenlagen, som förbjuder utsläpp i vatten av bl. a. skogsavfall, om därigenom kan uppkomma uppgrundning eller hinder för vattnets fria löpp till men för allmän eller enskild rätt. En förutsättning för att barkning på is och strand må kunna tillåtas bör — generellt sett — vara att barken undanskaffas, så att den ej kan nedkomma i vattendraget.

Under remissbehandlingen har från åtskilliga håll uttalats betänkligheter mot att helt häva förbudet mot barkning på isen eller stranden och ersätta det med skyldighet för den barkande att bortföra barken. Därvid har särskilt betonats, att kontrollen av att en dylik skyldighet verkligen efterlevdes skulle komma att erbjuda svårigheter. Inte heller jag anser mig kunna förorda en sådan lösning av det föreliggande spörsmålet. Med hänsyn till frågans stora betydelse för skogsnäringen synes det emellertid rimligt, att möjlighet öppnas till dispens från förbudet. Det torde kunna förutsättas, att i det särskilda fallet betryggande garantier skall kunna erhållas för barkens bortskaffande från isen eller stranden. Framhållas må, att möjligheten att vinna eftergift från förbudet skulle verka befrämjande för den tekniska utvecklingen på maskinbarkningens område och därigenom för lösningen av de problem, som är förknippade med frågan om barkens tillvaratagande och undanskaffande. Jag vill alltså föreslå, att det i 69 § tredje stycket flottningslagen stadgade förbudet mot barkning på isen eller stranden i så måtto lättas, att möjlighet öppnas till undantag därifrån i särskilda fall.

Vid meddelande av tillstånd till barkning på is eller strand bör föreskrivas de villkor, som i varje särskilt fall finnes erforderliga till förebyggande av skada eller olägenhet. Såsom dispensvillkor bör bl. a. föreskrivas att anordningar vidtages för uppsamling av barken eller för barkens kontinuerliga upptransport på land med transportband eller för ändamålet lämpade bortforslingsfordon. Ofta kan det vara påkallat, att särskild kontrollant

över barkningen förordnas. I sådana fall där fullgod förbränning kan erhållas och utsläppning av aska i de mängder, varom här kan bli fråga, ej visar sig vara till olägenhet, torde kunna medgivnas att barken får brännas på isen i stället för att bortföras.

Vad angår frågan vilken myndighet som bör svara för dispensgivningen har bland remissinstanserna framkommit olika meningar. Såväl vattendomstolarna som länsstyrelserna har nämnts i detta sammanhang. Från något håll har fiskeristyrelsen ansetts böra ifrågakomma för uppgiften. Med hänsyn till den befattning som vattendomstolarna redan har med frågor angående barkning av flottningsvirke är det enligt min mening naturligt och lämpligt, att även nu ifrågavarande dispensfrågor handläggas av dessa domstolar. Visserligen är vattendomstolarnas arbetsbörda betydande, men det tillkommande arbetet torde ej kunna väntas bli av sådan omfattning, att några problem ur personalsynpunkt eller eljest därigenom skulle tillskapas.

Talan om dispens skall väckas genom ansökan, se 11 kap. 17 § 16. vattenlagen. Angående hörande av fiskeristyrelsen i mål varom nu är fråga stadgas i 11 kap. 36 § samma lag. Därest utredning ur vattenföroreningssynpunkt finnes påkallad, bör yttrande från vatteninspektionen och länsstyrelsen inhämtas; särskilt stadgande härom synes ej erforderligt (jfr 8 kap. 2 §, 10 kap. 44 § och 11 kap. 36 § vattenlagen).

I 77 § flottninglagen stadgas bötesstraff för den som verkställer avbarkning i strid mot bestämmelsen i 69 § tredje stycket samma lag. Straffbestämmelsen torde lämpligen böra utsträckas till att avse jämväl det fall, att någon bryter mot villkor, som vattendomstolen föreskrivit vid meddelande av tillstånd till barkning på is och strand.

Den föreslagna lagstiftningen torde böra träda i kraft den 1 juli 1958.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom justitiedepartementet upprättats härvid fogade förslag till *lag om ändrad lydelse av 69 och 77 §§ lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled*.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av detta protokoll.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen sitt bifall.

Ur protokollet:

Gunnar Berg

¹ Bilagan, som frånsett viss redaktionell jämkning av 77 § är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 25 februari 1958.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden WALIN,
SJÖWALL,
HAGBERGH,
regeringsrådet KLACKENBERG.

Enligt lagrådet den 20 februari 1958 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 14 februari 1958, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 69 och 77 §§ lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av revisionssekreteraren Lars Simonsson.

Lagrådet yttrade:

Lagrådet vill understryka angelägenheten av att avbarkning på isen eller nära stranden hålles under noggrann kontroll. Vattendomstolen torde sålunda vid meddelande av tillstånd bland annat böra göra dess giltighet beroende av att stadgade villkor iakttagas samt i övrigt, genom förordnande av tillsynsman eller på annat lämpligt sätt, sörja för att ingripande äger rum omedelbart, om något missbruk skulle uppkomma.

Ur protokollet:

Clas Amilon

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, lagrådets den 25 februari 1958 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 14 februari 1958 remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 69 och 77 §§ lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled*.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande hemställer föredraganden, att lagförslaget, sedan viss redaktionell jämkning vidtagits däri, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Clas Amilon